

Pátý mezinárodní kongres pro letecké právo v Praze.

Napsal ANT. HOBZA.

Povahou letectví se vysvětluje, že záhy se pocítila potřeba jednotného práva leteckého pro všechny státy. Se vzácnou jednomyslností voláno bylo po mezinárodních smlouvách kolektivních, které by upravily aspoň nejdůležitější otázky práva leteckého, ponechávající vnitrostátním zákonodárcům, aby na jich základě vydali potřebné předpisy podrobné. Roku 1909 ustavil se v Paříži Mezinárodní právní komitét pro letectví, aby na základě speciálních vědeckých studií připravil osnovu mezinárodního kodexu leteckého práva a aby tuto vědeckou práci dal svého času k dispozici vládám, až se bude jednat o uzavření příslušné mezinárodní smlouvy. V čele uvedeného komitétu stojí ústřední výbor (Comité directeur) se sídlem v Paříži, jenž je složen jednak z právníků francouzských, jednak z t. zv. národních delegátů, t. j. důvěrníků, jmenovaných ústředním komitétem po jednom pro každý stát a pověřených, aby podle volného uvážení seskupili kolem sebe v dotyčném státě jistý počet právníků, zabývajících se o letecké právo mezinárodní. Každý z takto utvořených národních komitétů má tudíž jednoho zástupce (národního delegáta) v ústředním výboru. Vedení celé této mezinárodní organizace bylo zabezpečeno francouzským právníkům předpisem statutu, že francouzští právníci musí míti většinu míst v ústředním výboru. V něm jest soustředěna veškerá práce vědecká i organizační. Výbor se schází pravidelně a rokuje o jednotlivých právních otázkách na základě zpráv a návrhů, které zasílají komitétů národní. Články budoucího »Kodexu leteckého práva«, přijaté ústředním výborem, tvoří podklad pro rokování mezinárodních kongresů, které se usnášejí (hlasováním podle národností) na textu definitivním. Ústřední výbor ustanovuje program mezinárodních vědeckých kongresů a volí sám také referenty. Takto má ústřední výbor režii celé, na řadu let vypočtené práce pevně ve svých rukou. Energické jeho vedení zabezpečuje systematický rozvrh práce i její dokončení. Měl jsem příležitost za svého pobytu v Paříži účastniti se prací ústředního výboru jako delegát československý a obdivoval jsem se důkladnosti, s jakou výbor plní svůj úkol. Debaty byly vždy na vysoké úrovni vědecké. O jednotlivých kongresích vydávají se podrobné zprávy (stenografické protokoly) tiskem. Oficiální řeči kongresu i ústředního výboru je výlučně francouzština.

První kongres konán byl v Paříži 1911, druhý v Ženevě 1912, třetí ve Frankfurtu 1913. Světová válka přerušila na 8 roků činnost této organizace. Teprve koncem r. 1921 došlo ke čtvrtému kongresu v Monaku, na němž také naše republika byla zastoupena. Na kongresu monackém byly konstatovány dvě důležité změny v situaci: jednak zvýšený zájem vlád o práce Mezinárodního právního komitétu pro letectví, projevený účastí oficiálních zástupců některých států na kongresu (jako hostů vyslaných ad informandum), jednak existence mezinárodní smlouvy o úpravě letectví, která byla uzavřena vítěznými a spojenými státy v Paříži dne 13. října 1919 a která měla nabýti v nejbližší době mezinárodní působnosti (Čsl. republika bude ratifikovati tuto smlouvu, jakmile bude schválena Národním shromážděním). Nejdůležitější problém, před nimž se nalézal monacký kongres, byl poměr této konvence ku připravovanému kodexu mezinárodního práva leteckého. Otázka byla dosti choulostivá proto, že články kodexu, usnesené před světovou válkou, spočívaly na zásadě volnosti plavby vzduchem, kdežto konvence z r. 1919 — diktovaná politickými potřebami vítězných států — na opačné zásadě státní suverenity nad vzduchovým prostorem, jenž se nalézá nad státním územím. Po dlouhé debatě bylo (ve smyslu vývodů, které přednesl pisatel těchto řádků) uznáno, že konvence z roku 1919 je právním řádem »poválečným« a proto provisorním, kdežto kodex má býti právním řádem definitivním, zbudovaným pro všechny státy a vyhovujícím potřebám všech. Kongres se rozhodnul pokračovati v poradách o kodexu úplně nezávisle na konvenci z r. 1919, podržel zásadu volnosti plavby vzduchem (ovšem s patřičným ohledem na státní suverenitu), zrevidoval články usnesené před světovou válkou a provedl na nich některé změny anebo je vrátil ústřednímu komitétu k novému studiu. Jako sídlo příštího kongresu zvolena byla Praha.

V dohodě s čsl. komitétem pro mezinárodní letecké právo i s vládou Čsl. republiky rozhodl ústřední výbor, aby kongres pražský byl konán v době od 25. do 30. září 1922. V poslední téměř chvíli převzala naše vláda protektorát kongresu.

Na programu pražského kongresu byly tyto otázky:

1. Přistání letadel na zemi a na vodě.
2. Národnost letadel.
3. Převod vlastnictví k letadlům a záruky (právo zástavní).
4. Odpovědnost a právo retenční.
5. Doložky o vyloučení odpovědnosti.
6. Pojišťování.

7. Nezvěstnost v letectví.

8. Válečné právo letecké.

Referáty o jednotlivých otázkách podali: Ripert, prof. právn. fakulty pařížské, André, president appelačního soudu v Paříži (letec), Pittard, prof. právnické fakulty ženevské, Henry-Couannier, prof. aeronautické školy v Paříži, Tieffry, advokát (letec) v Brusselu, a pisatel těchto řádků.

Debat zúčastnili se za čl. komitét mimo předsedu: senátní president Divald, jenž široce odůvodnil čl. návrh, aby národnost letadel byla určena podle domovského přístavu a nikoli podle vlastníka, prof. Stieber, jenž podrobil kritice zejména předpisy o letecké hypothece, a advokát dr. Zimmer. S italské strany zvláště účinně zasahoval do rozprav Cogliolo, prof. právn. fakulty v Janově, a za Belgičany zmíněný již advokát Tieffry.

K účasti na kongresu pozvány byly jen státy, které jsou členy Společnosti národů. Dostavili se zástupcové 18 států, zejména zástupcové Francie, Anglie, Spoj. států severoamerických, Japonska a Itálie. Oficiální delegáty vyslalo 14 států, mezi nimi všechny uvedené velmoci vyjma Anglii. Menší státy nevěnují dosud náležitou pozornost mezinárodním kongresům pro letecké právo; buď se jich vůbec neúčastní, anebo vysílají toliko oficiální zástupce, kteří nezasahují do rokování. Je jasno, že tato pasivita není na prospěch dotyčným státům. Na pražském kongresu aktivně vystupovaly vedle velmocí toliko: Belgie, Švýcarsko, Holandsko a Československo. Byli přítomni také odborní referenti našich ministerstev nejvíce interesovaných.

Pražský kongres pracoval podle svorného úsudku účastníků ze všech dosavadních nejlépe; vyřídil všechny body programu a schválil definitivní text pravidel o těch otázkách, které byly k řešení zralé, byvše podrobeny opětným diskusím buď na dřívějších kongresích nebo v ústředním výboru. Rozbor pražských usnesení dovolím si podati v dalším článku, jakmile bude uveřejněn stenografický protokol.*)

Slavnostní schůze zahajovací konána byla dne 25. září dopoledne ve velké zasedací síni staroměstské radnice za účasti zástupců četných korporací a úřadů. Jménem vlády uvítal kongres zplnom. ministr Müller a jménem ministerstva zahr. věcí ještě zvláště šéf právní sekce min. rada dr. Wellner. Za Karlovu universitu promluvil její rektor prof. dr. Horáček, za čl.

*) Články kodexu usnesené před válkou světovou uveřejnil jsem v českém překladu v »Zahraniční politice« 1922.

komitét pro letecké právo jeho předseda prof. dr. H o b z a. Za italskou vládu pozdravil kongres prof. C o g l i o l o. Jménem členů kongresu znamenitou řeč přednesl slavný internacionalista francouzský d e L a p r a d e l l e, profesor právn. fakulty pařížské.

Pracovní schůze konaly se ve dnech následujících v Grégrově síni Representačního domu. V první schůzi zvoleni byli: čestným předsedou kongresu: prof. dr. H o b z a, předsedou kongresu: prof. d e L a p r a d e l l e, místopředsedy: advokát T a l a m o n, předseda franc. komitétu pro mezinár. letecké právo, P i t t a r d, prof. právn. fakulty v Ženevě, C o g l i o l o, prof. právn. fakulty v Janově; generálním sekretářem: advokát H o m b u r g z Paříže, pokladníkem: B o c c o n - G i b o d, advokát z Paříže, sekretáři: dr. J e l e n, místotajemník ministerstva zahr. věcí v Praze,

Pavel d e L a p r a d e l l e, abs. právník z Paříže.

Kongres vydařil se — podle úsudku cizích hostí — po každé stránce skvěle. Co nejvíce na něm cením, je počátek systematické spolupráce našich právníků s cizími, zejména francouzskými. Prof. d e L a p r a d e l l e nazval se »konsulem« československých právníků v Paříži. Je v tom pro nás mnoho cti i povzbuzení.

PRAKTICKÉ PŘÍPADY.

Byla-li rozluka manželství vyslovena rozsudkem s tím, že na rozluce žádná strana nemá viny, nepřísluší manželce nárok na výživné.

K žalobě manželově rozloučeno bylo manželství pro padoucí nemoc manželky spojenou s přidruženou duševní poruchou rozsudkem, a zároveň vysloveno, že na rozluce žádná strana nemá viny. Přítomnou žalobou domáhá se rozloučená manželka na žalovaném — bývalém manželovi — placení výživného.

Soud I. stolice žalobě vyhověl odvolávaje se v podstatě na ustanovení § 1266 obč. zák. 2. věta, dle něhož přísluší bezvinné straně plné zadostiučinění, tudíž manželce i výživa. Dle rozsudku o rozluce žalobkyně na rozluce viny nemá, a má proto dle cit. ustanovení nárok na výživné. Že ani žalovaný viny na rozluce nemá, jest nerozhodno, neboť cit. ustanovení v tomto směru nerozlišuje.